

*Regulamin z okresu międzywojennego, przepisany bez poprawek,
z uwzględnieniem oryginalnej pisowni.
Sanok, 22.01.2017 r.
Bronisław Kielar*

Tymczasowy Regulamin używania Sztandaru

§ 1

Wskazówki ogólne

Sztandar mogą posiadać tylko Towarzystwa w skład Związku wchodzące (§ 6 Statutu T-wa) i Zarząd Związku (§ 6 Statutu Związku).

§ 2

Sztandar stanowi — drzewce 2 metry wysokie i tkanina o wymiarach 1.00 na 1.00 metr. Tkanina może być tylko dwukolorowa — czerwono-biała po obu stronach, lub białego koloru po jednej, a czerwonego po drugiej stronie. Kolor czerwony ma mieć odcień czerwieni polskiej, herbowej, Do szycia i haftu mogą być wzięte kolory dowolne. Na tkaninie może być napis oznaczający nazwę Towarzystwa,

Dopuszczalne jest haftowanie wizerunków Świętych Pańskich, oraz nieżyjących bohaterów narodowych. Wolno jest także haftować herb miasta, oraz sokoła w locie lub Białego Orła, a także sentencje w rodzaju Bóg, Honor i Ojczyzna. W zdrowym ciele zdrowy duch i t. p.

Drzewce musi być z dwóch części skręcanych w całość. Na wierzchołku drzewca winien znajdować się odlew, wyobrażający sokoła w locie z ciężarkami.

Uwaga. Powyższe warunki nie stosują się do sztandarów przed wyjściem niniejszego regulaminu ufundowanych.

§ 3

Przechowanie sztandaru

Sztandar winien być przechowywany w kancelarii Zarządu, a gdy lokalu własnego i do wyłącznego użytku niema? — w mieszkaniu Prezesa lub chorążego, w zależności od uchwały Zarządu.

§ 4

Używanie sztandaru

W zasadzie sztandar może być używany tylko przy wystąpieniach publicznych lub zamkniętych, lecz musi mieć asystę w składzie najmniej plutonu i tylko w razach wyjątkowych jednej drużyny t. j. 12 do 16 osób i tylko na skutek uchwały Zarządu lub rozkazu Wyższych Władz Sokolich, Przy występowaniu kilku Towarzystw, użycie sztandaru następuje zgodnie z rozkazem Okręgu przy zachowaniu Regulaminu pochodowego.

Chorąży ze sztandarem zajmuje miejsce zawsze w pierwszym szeregu, a w kolumnie czwórkowej drugie miejsce w pierwszej czwórce. Pierwsza czwórka stanowi poczet sztandarowy.

§ 5

Sztandar rozwinięty w żadnym razie nie może pozostawać bez asysty.

W razie konieczności pozostawienia sztandaru na uboczu, należy przede wszystkim wdziać na niego pokrowiec, a następnie można go o coś oprzeć i dla ochrony postawić wartownika. W pozycji leżącej może być ułożony tylko przy

oddziale uzbrojonym w karabiny i wtedy może być położony na dwóch kozłach karabinowych.

W razie konieczności dostarczenia sztandaru do miejsca wystąpienia bez asysty, co jest dopuszczalne tylko w wyjątkowych i nieuniknionych wypadkach, sztandar musi być dostarczony w stanie zwiniętym, w pokrowcu i z rozkręconym drzewcem, — lecz i w takim wypadku musi być asysta, nie licząc chorążego, — najmniej jednego członka.

§ 6 Ceremonjał

Drużyna, względnie pluton. honorowy, delegowany po sztandar, ustawia się rozwiniętym frontem do lokalu, gdzie się przechowuje sztandar — prawe skrzydło naprzeciw wejścia do budynku. Dowódca drużyny staje o cztery kroki przed środkiem drużyny. Po sztandar udaje się poczet sztandarowy dwójkami. Poczet sztandarowy może przybyć po sztandar oddzielnie, to jest nie razem z drużyną.

Gdy się ukaże sztandar, względnie gdy się zbliży na 50 kroków, — dowódca drużyny daje komendę: „Baczność, na prawo patrz!” i salutuje aż do chwili wejścia sztandaru do szeregu, poczem pada komenda „Baczność. Spocznij!” Jeżeli oddział, delegowany po sztandar, posiada broń. — po komendzie „baczność!”, otrzymuje komendę: „Na ramię broń! prezentuj broń!” Ma przytem pełne zastosowanie dla oddziałów pieszych regulamin piechoty, a dla konnych regulamin dla kawalerji. Jeżeli przytem towarzyszy oddziałowi orkiestra — winna grać: „Marsz sokołów”, aż do komendy „Spocznij!” poczem urywa.

Taki sam ceremonjał obowiązuje przy odnoszeniu sztandaru z tą jedynie różnicą, że komenda „Spocznij!” podaje się po wejściu chorążego ze sztandarem do środka, względnie po oddaleniu się o 25 kroków od frontu plutonu honorowego.

§ 1

Sztandar bez pokrowca, bez względu na pogodę, używa się w następujących wypadkach:

- a) w czasie uroczystości kościelnych i państwowych, np. Boże Ciało, 3 Maj i t. p.;
- b) w czasie przeglądu przez Władze Sokole lub dostojników państwowych;
- c) w czasie uroczystości gniazdowych;
- d) na specjalny rozkaz Okręgu.

We wszystkich innych wypadkach sztandar winien być w pokrowcu.

Uwaga. Najkategoryczniej zabrania się wieszanie sztandaru na ścianie podczas uroczystości w lokalu.

§ 6 Honory

- a) w postawie zasadniczej stoi sztandar przy prawej nodze; trzewik (dolne okucie drzewca) sztandaru na równej wysokości z nosem buta;
- b) Na komendę: „Baczność!”, chorąży ustawia się jak wyżej;
- c) na komendę: „Baczność, na prawo patrz!” stawia się sztandar drzewcem pionowo przy prawym ramieniu, prawa ręka obejmuje trzewik drzewca, lewa przytrzymuje drzewce na wysokości ramienia;
- d) o ile oddział jest z bronią, to na komendę: „Na ramię broń!” kładzie chorąży sztandar prawą ręką na prawe ramię. Sztandar spoczywa trzewikiem w tulei na bandoljerze. Rozwinięty sztandar nosi się w ten sposób, że materia sztandaru musi być oddalona przynajmniej na szerokość dłoni od barków chorążego;
- e) na komendę „Prezentuj broń!”, sztandar, jak w punkcie c;

- f) na komendę „Do nogi broń!”, przenosi chorąży sztandar prawą ręką w postawę, jak wskazano w punkcie a;
- g) na komendę „Spocznij!”, opiera się trzewikiem o ziemię;
- h) przy salutowaniu sztandarem chorąży stawia sztandar w postawie, jak w punkcie e, nie wkładając jednak drzewca w tuleję. Następnie obydwoma rękami pochyla sztandar wprzód, wykonywując równocześnie zwrot na prawo wskos. Drzewce sztandaru prostopadle do linii frontu. Materja sztandaru sięga prawie ziemi. Otrzymuje się to przez chwyt drzewca lewą ręką na wysokości ramienia i przez prostowanie lewej ręki wprzód. Prawa ręka, w której się trzyma drzewce za trzewik, winna być opuszczona pionowo w dół.
W kościele robi się to bez komendy.

§ 9

Przy komendzie „Klęknij!”, poczet sztandarowy pozostaje w pozycji stojącej. W kościele obowiązkowo zdejmuje czapki. Podczas Mszy Św. połowej chorąży i asystenci czapek nie zdejmują.

§ 10

Spotykając się, oddziały ze sztandarem pozdrawiają się wzajemnie, na komendę swych dowódców, którą o ile możliwości podają jednocześnie. Oddział idący bez sztandaru odnośną komendę podaje obowiązkowo wcześniej.

Uwaga. Gdy podczas marszu padnie komenda „Baczność, na prawo (lewo) patrz!”, chorąży opuszcza sztandar z prawego barku do pozycji p. c § 8.

§ 11

Asystenci sztandarowi nigdy nie salutują ręką i odpowiadają na pozdrowienia tylko zwrotem głowy. Salutuje jedynie dowódca oddziału, względnie prezes, jeżeli znajduje się na czele oddziału.

§ 12

Prócz sztandarów sokolich oddziały sokole, względnie pojedynczy członkowie Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” winni salutować obowiązkowo sztandarom wojskowym i tytułem wzajemności sztandarom związków: harcerskiego, strzeleckiego i straży pożarnych.

§ 13

Sztandar Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” powinien być uroczyście poświęcony z zachowaniem obowiązującego ceremonjału. Z zezwolenia Okręgu wolno jest tymczasowo używać sztandaru przed poświęceniem.

§ 14

Sztandar może być ufundowany tak z funduszków T-wa, jak i przez pojedynczych ofiarodawców.

Ceremonjał poświęcenia sztandaru

1. Sztandar do chrztu musi posiadać rodziców chrzestnych. Ilość par nie jest ograniczona.
2. Do ceremonji chrztu sztandar może być dostarczony przez rodziców chrzestnych, o ile jednak już był używany przez Towarzystwo, musi być dostarczony przy odpowiedniej asyście przez chorążego (§ 4 Reg, Sztand.).
3. Podczas Mszy Św. sztandar zajmuje miejsce przy ołtarzu po uzgodnieniu

- z księdzem celebrującym, względnie z proboszczem. Jest zwinięty.
4. Z chwilą rozpoczęcia ceremonii sztandar winien być całkowicie rozwinięty i zostawać w pozycji pochylonej, lub wręcz poziomej aż do ukończenia poświęcenia. Trzymają sztandar rodzice chrzestni, stojąc po obu stronach.
 5. Po dokonaniu poświęcenia sztandar wynoszą z kościoła rodzice chrzestni i wręczają najstarszemu szarżę przedstawicielowi Władzy Sokolej, — poczem z zachowaniem kolejności służbowej starszeństwa sztandar przechodzi do rąk Prezesa T-wa, który, przyjmując go wobec Oddziału i rodziców chrzestnych, składa głośno następujące przyrzeczenie: „Przyjmując ten sztandar, symbolizujący ideę służby sokolej dla Ojczyzny mojej, Rzeczypospolitej Polskiej, ja (imię i nazwisko) Prezes Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” — solennie przyrzekam wobec Pana Boga Wszechmogącego i wszystkich tu obecnych stać na straży idei sokolej, być wiernym stróżem i wykonawcą Statutów i Regulaminów sokolich a także legalnych zarządzeń Władz Sokolich, Tak mi Panie Boże dopomóż! Amen”.

Uwaga. Z chwilą, gdy sztandar znalazł się w ręku Prezesa Towarzystwa, pada komenda „Bacność, na prawo patrz!” Po zakończeniu przyrzeczenia Prezes całuje sztandar i następuje komenda „Spocznij!” Następnie Prezes daje komendę: „Chorąży wystąp!”

6. Chorąży zbliża się do miejsca, gdzie stoi Prezes T-wa, dla odebrania sztandaru, Przy, czym po komendzie „Bacność!” składa następujące przyrzeczenie, powtarzając słowo w słowo za Prezesem:
„Ja chorąży (imię i nazwisko) przyrzekam wobec Pana Boga Wszechmogącego i wszystkich tu obecnych, że obowiązki chorążego wykonywać będę z całą sumiennością i zrozumieniem i że bez rozkazu Władz Sokolich nikomu sztandaru nie oddam. Tak mi Panie Boże dopomóż! Amen.

Uwaga. Przyrzeczenie chorąży składa, klęcząc na prawem kolanie, — a przyjmując sztandar z rąk Prezesa, całuje rąbek materji, poczem wstaje. Z tą chwilą zbliżają się do sztandaru wyznaczeni asystenci. Jeżeli według ceremonjału ma sztandar odejść do szeregów — chorąży robi stosowny zwrot i dopiero, gdy stanie na swoim miejscu, następuje komenda „Spocznij”.

Asystenci podchodzą do chorążego ze sztandarem, salutując i opuszczając prawą rękę jednocześnie po należytem ustawieniu się w szeregu z obu stron chorążego.

7. Przyrzeczenia, o których mowa w punktach 5 i 6, składają Prezes i chorąży każdorazowo po objęciu mandatu w obecności przewodniczącego na Walnem Zebraniu, które dokonało wyboru, — względnie, gdy to niemożliwe w obecności Zarządu Towarzystwa.
8. Przy wbijaniu gwoździ pamiątkowych sekretarz T-wa kolejno odczytuje i wywołuje ofiarodawców dla wbijania: w razie dużej ilości ofiarodawców można gwoździ nie wbijać a tylko maskować wbicie, czego może dokonać poszczególny ofiarodawca, bądź wyznaczony przez Prezesa T-wa członek lub sam Prezes.
Przy wbijaniu gwoździ pierwszeństwo należy oddać przedstawicielom Władz rządowych, poczem wbija najstarszy szarżę przedstawiciel Władzy Sokolej, a wreszcie pozostałe osoby.